

1986/87:98

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987

Tisdagen den 31 mars

Kl. 15.00

*Meddelande om val av
en justitieombudsman,
m. m.*

*Om åtgärder mot kon-
kurrensbegränsningar
på telekommunikationsområdet*

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 23 innevarande månad.

2 § Meddelande om val av en justitieombudsman, m. m.

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Beträffande morgondagens arbetsplenum får jag lämna följande meddelande.

Först företas val av en riksdagens ombudsman (justitieombudsman). Därefter tas de ärenden upp till avgörande i vilka överläggningarna avslutades onsdagen den 25 mars. Efter beslut i dessa ärenden följer handelspolitisk debatt. Ärendebehandlingen därefter inleds med trafikutskottets betänkande 12.

3 § Svar på interpellation 1986/87:177 om åtgärder mot konkurrensbegränsningar på telekommunikationsområdet

Anf. 2 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Christer Eirefelt har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att öka konkurrensen och därmed effektiviteten på det rymdtekniska området i Sverige och om jag avser att vidta åtgärder som undanröjer hindren för en viss etablering av telekommunikationsförbindelser.

Det beslut av televerket som Christer Eirefelt hänvisar till i sin interpellation har överklagats till regeringen och behandlas för närvarande i regeringskansliet. Jag är därför inte beredd att närmare kommentera interpellationen vad gäller detta ärende.

Etablering av telenät vid sidan av det allmänna telenätet för sådan kommunikation som det här är fråga om aktualiserar frågor av stor principiell betydelse. Det gäller oavsett om telenäten etableras med hjälp av satellitteknik, kablar eller radiolänkar.

Uppkomsten av flera olika telenät kan naturligtvis vara positiv för utvecklingen på telekommunikationsområdet inkl. satellittekniken, men den

kan också skapa problem. En viktig orsak till detta redovisas i årets budgetproposition. Där framhåller jag bl. a. att teletaxorna inte överensstämmer med televerkets kostnader. Det innebär exempelvis att televerkets inkomster från utlands- och rikssamtal i genomsnitt är dubbelt så stora som kostnaderna för dem. Härigenom kan avgifterna för lokalsamtal och abonnemang hållas på en låg nivå. Det blir nu med ny teknik och ett alltmera informationsintensivt produktionssätt intressant och tekniskt möjligt för företagen att komma ifrån överpriserna på långväga trafik genom att leda trafiken vid sidan av det allmänna telenätet. Stora kunder eller företag som konkurrerar med televerket kan etablera egna långdistansnät och utnyttja televerkets lokalnät för att nå slutanvändarna. Med nuvarande taxesättning skulle televerket komma att göra stora förluster på sin del av ett sådant nät, dvs. kraftigt subventionera konkurrenterna. Dessa kan däremot "skumma grädden" och hålla betydligt lägre avgifter för den långväga delen än televerket och ändå få en betydande vinst.

Om televerket på detta sätt mister en stor del av sin mest lönsamma trafik skulle det leda till en försämring av ekonomin för det allmänna telesystemet. Det skulle i sin tur kunna tvinga fram taxehöjningar med starkt negativa konsekvenser för både hushåll och mindre företag inte minst i glesbygd. För att undvika detta beslöt regeringen i höstas om en omläggning mot ökad kostnadsanpassning av taxorna.

Regeringen måste självfallet beakta statens övergripande ansvar för den del av landets infrastruktur som telekommunikationssystemet utgör. Det fordras bl. a. av denna anledning ingående överväganden om även andra åtgärder än taxeförändringar kan behövas i den nya situationen. Sådana överväganden görs nu inom kommunikationsdepartementet.

Anf. 3 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Min interpellation har egentligen två utgångspunkter:

Den ena handlar om situationen i stort på telekommunikationsområdet i Sverige.

Den andra gäller ett konkret fall som är en följd av den otillfredsställande konkurrens- och konsumentsituation vi har.

Beträffande det sistnämnda så hänvisar statsrådet nu till att det ärendet har överklagats till regeringen. Därför vill kommunikationsministern inte närmare kommentera det i dag.

Anledningen till att jag har valt att redovisa just det här ärendet är de principiella frågeställningar som aktualiseras. Det är t. ex. av principiella skäl som televerket avslår ansökan. Man erkänner att några tekniska eller frekvensmässiga hinder inte föreligger. Jag skall strax återkomma till det. Men först några ord om den allmänna situationen.

När det gäller telekommunikation har man i de flesta andra länder insett att organisatoriska förändringar är nödvändiga, och man bryter upp monopsituationer för att få fungerande marknader med mångfald och konkurrens. Man vidtar åtgärder för att hänga med i den mycket snabba tekniska utvecklingen på området. Men det här gäller alltså inte den svenska regeringens telepolitik!

Man kan möjligen förstå att televerket är måttligt intresserat av att utsättas för konkurrens. Men egentligen borde man också där inse att får vi inte en fungerande marknad, bromsas utvecklingen också inom verket. Av erfarenhet vet vi att effektiviteten försämras i konkurrensskyddad verksamhet. Därför vill jag först fråga kommunikationsministern vad det är för fel att låta nya metoder, nya tjänster och tekniska lösningar få konkurrera med dem som televerket kan erbjuda.

Så till det konkreta fallet, eftersom det är av principiellt intresse – det visar tydligt den otillfredsställande situation vi har. Det handlar alltså om Comvik Skyport AB, som vill tillhandahålla en tjänst som innebär att en fast teleförbindelse etableras mellan två kundenheter via satellit. Den här förbindelsen kan man sedan utnyttja för olika typer av telekommunikation.

Trots att det i och för sig inte krävs något tillstånd för att tillhandahålla den här tjänsten, har televerket lyckats sätta käppar i hjulet. Det kan man göra därför att tjänsten innefattar radiokommunikation, och för det krävs beslut enligt radiolagen. Det beslutet fattas av vem? Jo, av televerket! Och televerket säger nej – av principiella skäl! Det är en princip som, om den accepteras, innebär ett totalt monopol för all förmedlingsverksamhet där radiokommunikation ingår. Innehavare av detta monopol blir samma affärsdrivande televerk som i egenskap av myndighet prövar ansökningarna från konkurrenterna.

Tydligare än så här kan inte den otillfredsställande situationen på telekommunikationsområdet belysas. Det är motsatsen till den mångfald som folkpartiet efterlyser. Och det strider dessutom, såvitt jag kan förstå, mot grunderna för konkurrenslagen.

Det är möjligt att kommunikationsministern och jag har olika uppfattningar om värdet av mångfald och konkurrens i allmänhet. Det är t. o. m. troligt. Men vilka principer utgår regeringen ifrån?

Även om kommunikationsministern inte vill kommentera just Comviks ansökan, är det angeläget att diskutera principfrågan.

Televerket grundar alltså sitt avslag på en princip som innebär att endast ett företag kan få radiotillstånd om det är fråga om förmedlingsverksamhet. Anser kommunikationsministern att den principen är riktig?

Nu antyder kommunikationsministern trots allt att konkurrens kan vara någonting positivt också på telekommunikationsområdet. Den enda egentliga invändningen tycks vara att det skulle betyda ökade avgifter för lokalsamtal, om man på grund av konkurrens inte längre kan ta ut överpriser på den långväga trafiken. Men det argumentet är enligt min uppfattning inte hållbart.

För det första: Den nu aktuella tjänsten är helt ny och tillhandahålls för närvarande inte av televerket.

För det andra: Det är riktigt att taxorna för den Atlantrafik som nu finns kraftigt överstiger vad som är kostnadsmässigt motiverat. Och en sådan överdebitering förutsätter i princip ett monopol. När det gäller den här aktuella tjänsten finns inget sådant monopol. Tjänsten kommer att bli allmänt tillgänglig i Europa och alltså utsättas för konkurrens. Det som händer är alltså att svenskt näringsliv riskerar att få betala mer än konkurrenterna.

För det tredje: Den tjänsten vänder sig till en förhållandevis begränsad kundgrupp. Den ligger vid sidan av de traditionella teletjänsterna. Någon större inverkan på televerkets framtida inkomster har den alltså inte, och därmed inte heller på kostnaderna för vanliga telefonabonnemang.

När kommunikationsministern nu talar om "statens övergripande ansvar för — — — landets infrastruktur" är det naturligtvis riktigt, men det har alltså ingenting med den här principiella frågeställningen att göra.

Vilka principiella invändningar återstår då, kommunikationsministern?

Anf. 4 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Christer Eirefelt säger att regeringens telepolitik, så som den hittills har bedrivits, inte tillgodoser önskemål om mångfald. Då vill jag säga att telepolitiken inte bara är den nuvarande regeringens, utan jag har nog uppfattat det så att det i allt väsentligt har funnits en ganska bred uppslutning bland de politiska partierna kring denna politik, även om kanske inte Christer Eirefelts parti alltid har ställt upp. Det har alltså funnits en bred majoritet här i riksdagen för de grundläggande ställningstagandena när det gäller den hittillsvarande telepolitiken.

Jag tror också man kan säga att den telepolitik som vi haft hittills antagligen också har haft ett mycket starkt allmänt stöd.

Detta är en anledning till att man inte kan se den ansökning som Christer Eirefelt tagit upp i sin interpellation enbart som ett enstaka ärende. Vi är faktiskt överens på den punkten att detta ärende utlöser principiella ställningstaganden som gör att vi har sagt att vi måste överväga vissa frågor som mer i stort berör telepolitiken innan vi kan ta ställning till detta enskilda ärende.

Detta innefattar bl. a. de synpunkter som jag nämnde i svaret och som också Christer Eirefelt snuddade vid, även om han tydligen inte tillmäter dem samma betydelse som regeringen har gjort. Det gäller att vi tidigare har haft vissa fördelningspolitiska och också vissa regionalpolitiska synpunkter på telepolitiken. Den fråga som man måste ställa sig och som väl också Christer Eirefelt måste ställa sig är om vi nu hastigt på grund av ett enstaka ärende och utan mer ingående diskussioner skall vara beredda att ge upp de fördelningspolitiska ambitionerna, exempelvis att vi skall ha ett heltäckande telenät, att detta telenät i sina väsentliga delar skall finnas tillgängligt för hela folket oavsett var man råkar vara bosatt någonstans och att vi skall försöka anpassa avgifterna så att inte de enskilda drabbas när det gäller deras primära telebehov om de råkar bo i glesbygd osv.

Jag anser inte att detta är frågeställningar som man utan vidare kan lägga åt sidan, och de bör alltså ingå i de telepolitiska överväganden som vi skall göra.

Det är inget fel på att det finns en mångfald också på det här området, och ser man på utvecklingen under de senaste åren kan man notera att det efter hand också har kommit in ökad konkurrens på telcområdet. Det är möjligt att det finns ytterligare områden som kan öppnas för konkurrens, men vi måste då hela tiden bedöma det önskemålet mot bakgrund av det som jag uppfattar som det mer grundläggande önskemålet, nämligen att vi skall ha ett telenät som är sammanhållet och tillgängligt för alla svenskar på i princip samma villkor och där vi också utnyttjar förtjänsterna av ett sådant

sammanhållet telenät så att vi kan hålla låga priser. I detta avseende har vi i Sverige utan tvivel varit ganska framgångsrika, och vi bör tänka oss för litet grand innan vi ger upp de grundläggande frågeställningarna.

Till sist vill jag bara säga att frågan om myndighetsprövning är föremål för särskilda överväganden just nu. Vi utgår ifrån att vi inom inte alltför lång tid kommer att få ett utredningsförslag som klarar ut rollerna för televerket härvidlag.

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987

Om åtgärder mot konkurrensbegränsningar på telekommunikationsområdet

Anf. 5 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! När det gäller det sistnämnda visar verkligen det här ärendet med all önskvärd tydlighet att det är nödvändigt att vi får klarhet i den problematiska situation som det innebär att ett verk som är aggressivt affärsdrivande samtidigt fungerar som myndighet och i den egenskapen skall, som i det här fallet, pröva konkurrenternas ansökningar om tillstånd.

Kommunikationsministern säger att vi varit överens om telepolitiken. Det är emellertid alldeles uppenbart att i varje fall folkpartiet aldrig har förespråkats någon monopolsituation. Däremot är vi naturligtvis överens om principen att vi skall tillhandahålla ett telekommunikationsnät som fungerar över hela Sverige.

Möjligheten att upprätthålla ett sådant rubbas enligt min mening inte på något vis av den princip som ligger bakom det ärende vi nu diskuterar. Ärendet gäller en teleförbindelse som berör en relativt begränsad grupp och som utgör en förhållandevis liten del av televerkets sammanlagda verksamhet – det är i själva verket fråga om en ytterst liten del av den miljardverksamhet som televerket bedriver. Det som är intressant är just den principiella frågeställningen, som kommunikationsministern också har givit uttryck för. Det finns en broms för sådan här verksamhet, och jag har en känsla av att det mera är regeringen än televerket som står för den. Gången i det här ärendet har nämligen varit att televerket hela tiden har bollat över frågan till regeringen. När man läst handlingarna har man nästan fått intrycket att televerket helst hade velat få ett principiellt ja av regeringen. Televerket har att pröva tillstånden enligt radiolagen, och då handlar det enbart om frekvensekonomin. När man inom televerket sedan avslår ansökan om tillstånd gör man det, som man själv säger, av principiella skäl. Man säger t. o. m. öppet: Vi är jäviga. Detta bör regeringen ta ställning till.

I det här fallet blev det efter tre omgångar så, att regeringen till slut ålade televerket att fatta beslutet om avslag, och televerket hänvisade som sagt då till principiella skäl.

Det är viktigt att regeringen redovisar ett ställningstagande på den här punkten som är positivt till en utveckling liknande den som skett i praktiskt taget alla andra länder, nämligen en utveckling som mera går mot mångfald och konkurrensutsatt verksamhet och mindre mot den ensidighet som vi nu riskerar att få.

Anf. 6 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Christer Eirefelt säger att folkpartiet inte förespråkar något monopol på teleområdet. Men vi har faktiskt inget monopol på detta område. Man kan säga att televerket genom sin styrka och sin långa

erfarenhet av uppbyggnaden av det svenska telenätet har ett faktiskt monopol, men det existerar inget monopol i laglig mening. Om nu folkpartiet vill avskaffa detta faktiska monopol vill jag påminna om att folkpartiet hade ganska god tid på sig att göra det under sin tid i regeringsställning. Folkpartiet var ju det enda parti som satt i regeringen under alla de sex borgerliga åren och borde därför ha kunnat påverka den här frågan. Men då var ivern tydligen inte så stor att avskaffa det som man nu kallar för televerkets monopol. Jag kan mycket väl tänka mig, herr talman, att detta beror på att en ändring av förhållandena inrymmer ett antal besvärliga problem, som inte är så lätta att lösa.

Det är väl också detta, förmodar jag, som kommer till uttryck i att folkpartiet senast under årets riksmöte har krävt en parlamentarisk utredning om telepolitiken. Jag uppfattar detta som en indikation på att man inte heller inom Christer Eirefelts parti anser att detta är frågor som bör lösas med utgångspunkt i ett enskilt ärende utan att de behöver en mera ordentlig genomlysning innan man tar ställning.

Anf. 7 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Det hände faktiskt ganska mycket i fråga om uppluckring av telemonopolet under de icke-socialistiska regeringarnas tid. Det säger sig självt att det här området innehåller svåra frågeställningar, och därför har vi mycket riktigt krävt en parlamentarisk utredning. Det vore intressant att få höra vad kommunikationsministern säger om det kravet. Kan vi få en sådan utredning?

Det viktiga tycker jag är att just det här ärendet inte är svårt. Här behöver man inte ta de hänsyn som nu nämnts. Här kan man låta den mångfald komma till stånd som vi efterlyser utan att det för med sig någon negativ inverkan på t. ex. ett heltäckande telenät över landet. Här kan vi i stället få positiva effekter för näringslivet i form av snabbare utveckling och tillgång till samma möjligheter när det gäller telekommunikationer som konkurrenterna ute i Europa har. Det är det som gör detta ärende så principiellt viktigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1986/87:188 om Gotlandstrafiken

Anf. 8 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Bo Hammar har frågat mig

1. om jag är beredd att ta initiativ till att berörd personal och länsstyrelsen på Gotland ges fullständig information om planeringsarbetet för nästa års färjetrafik till och från Gotland,
2. om regeringen är beredd att medverka till att trygga sysselsättningen för de anställda inom Gotlandsbolaget och
3. om jag vidare anser det rimligt att statliga organ håller en länsstyrelse i total ovisshet om en för det berörda länet central näringspolitisk fråga.

Av affärsmässiga skäl är det tills vidare nödvändigt att avtalet mellan staten och rederiet Nordström & Thulin inte offentliggörs. De utgångspunkter som är grundläggande för Gotlandstrafiken och för det planeringsarbete som Bo Hammar nämner är emellertid kända redan från riksdagsbeslutet våren 1986.

Avtalet med rederiet Nordström & Thulin innebär en koncessionstrafik på en nordlig och en sydlig linje av ungefär samma omfattning som i dag. Därutöver har rederiet förklarat sig berett att aktivt verka för en kompletterande trafik under högsäsong utanför koncessionen.

I samband med behandlingen av avtalsfrågan har företrädare för olika gotländska intressen bl. a. fört fram önskemål om att på ett bättre sätt än hittills kunna kanalisera och diskutera frågor som gäller bl. a. turlistor i Gotlandstrafiken. De närmare formerna för hur sådana önskemål skulle kunna tillgodoses på ett smidigt sätt övervägs för närvarande inom kommunikationsdepartementet.

Beträffande sysselsättningsfrågan vill jag erinra om att rederiet kommer att driva verksamheten i ett särskilt dotterbolag i Visby. Företrädare för rederiet har också bekräftat den viljeinriktning beträffande rekrytering av gotländsk personal och utnyttjande av gotländska underleverantörer m. m., som tidigare uttalats från rederiets sida.

Regeringen kommer också att följa utvecklingen genom en särskild grupp bestående av statssekreterarna i berörda departement och därigenom ha en beredskap för eventuella åtgärder.

Anf. 9 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Ett tack till kommunikationsministern för svaret på mina frågor. Svaret har emellertid säkert inte lugnat oroliga gotlänningar. Några klara besked vill kommunikationsministern tydligen fortfarande inte ge dem. Det är ganska bedrövligt.

För en dryg månad sedan tog jag färjan från Nynäshamn till Visby och ägnade en stor del av natten åt att lyssna på personalens åsikter och meningar om den fortsatta Gotlandstrafiken. I Visby träffade jag sedan bl. a. företrädare för de fackliga organisationerna vid Gotlandstrafiken. Överallt mötte jag ovisshet och djup oro inför framtiden. Varför får vi inget veta om vår framtid, frågade alla. Jag lovade att vidarebefordra de frågorna till kommunikationsministern. Men, som sagt, mycket klokare blev varken jag eller gotlänningarna av hans svar. Kanske borde Sven Hulterström själv ta sig en tur till Gotland och lyssna till oroliga arbetare och tjänstemän – en hel del av dem är för övrigt partivänner till kommunikationsministern.

Nu har jag i och för sig, herr talman, inga höga tankar om hur det står till med företagsdemokratien i dag i vårt land, så jag är inte helt förvånad över det inträffade. Men däremot trodde jag faktiskt att myndigheterna höll varandra informerade om vad som är på gång. Döm därför om min förvåning, när jag vid ett besök – också det för en månad sedan – på länsstyrelsen i Visby blev klar över att man där visste lika litet om Gotlandstrafikens framtid som sjöfolket, serveringspersonalen och biljettförsäljarna. Herr kommunikationsminister! Hur skall länsstyrelsen kunna planera för länets framtid när man saknar grundläggande fakta om vad som skall hända med Gotlands livsnerv om nio månader?

"Affärsmässiga skäl", säger Sven Hulterström som förklaring till att avtalet mellan staten och rederiet Nordström & Thulin inte kan offentliggöras. Vad då för affärsmässiga skäl? Pågår det nya affärer bakom kulisserna? Häromdagen fick jag höra att Nordström & Thulin har förklarat att man har svårt att ta över Gotlandstrafiken från nyårsafton. Är det riktigt, och när är i så fall bolaget berett att gå in? Sven Hulterström, det här handlar om näringslivet och människorna i ett helt län. När kommer beskedet? Till midsommar, till jul?

Herr talman! Kommunikationsministern säger att trafiken till Gotland också fortsättningsvis skall bedrivas på en nordlig och en sydlig linje i ungefär samma omfattning som i dag. Det beskedet räcker inte långt. Förberedelserna för nästa års turistsäsong är redan långt framskridna både här hemma och internationellt. Men hur skall Gotland kunna planera om det inte finns tillstymmelse till tidtabell, bara ett rederi som saknar passagerarfartyg? Hur många turister, framför allt från utlandet, har Gotland redan nu förlorat för nästa års säsong? Detta är förödande för ett län som mer än något annat i Sverige är beroende av turismen som helt avgörande näringsgren.

Många hundra människor på Gotland är beroende av Gotlandstrafiken för sin försörjning. Det är mycket för ett län som Gotland. Det är ungefär som LKAB i Norrbotten, Kockums i Malmö eller varvet i Uddevalla. Vad skall hända med alla dessa människor? Sven Hulterström säger att Nordström & Thulin har en viljeinriktning beträffande anställandet av gotländsk personal. Vad betyder det – att högeffektiv personal i de bästa åren kommer att få behålla jobben? Och hur går det i så fall med övrig personal? Vad säger personalen på det rederi där Nordström & Thulin tänker chartra båtar – för det måste man väl göra någonstans? Ja, frågorna är många, och jag begär inte att Sven Hulterström här och nu skall räta ut alla frågetecknen. Men nog är det rimligt att begära litet klarare besked och viljeyttringar från kommunikationsministern.

Herr talman! Som bekant har vi i vpk i långliga tider krävt ett förstatligande av Gotlandstrafiken. Den trafiken måste vara samhällets ansvar i lika hög grad som järnvägstransporterna på fastlandet. Självfallet är det alltså inte Gotlandsbolaget som jag talar mig varm för. Å andra sidan kan vi inte bortse från de stora framgångar som personalen där lyckats uppnå efter många års hård facklig kamp. Det gäller inte minst hyttplatserna för de ombordanställda. Hur skall det gå med alla dessa fackliga framsteg när trafiken förs över till ett nytt och oprövat bolag, som aldrig har sysslat med passagerartrafik men som gärna seglar under bekvämlighetsflagg? Måste facket börja från noll igen?

Jag beklagar, herr talman och herr kommunikationsminister, att frågorna blivit många, men jag tycker inte det är helt och hållet mitt fel.

Anf. 10 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Bo Hammar har tagit upp den bristande informationen kring den kommande Gotlandstrafiken. Jag har på flera punkter stor förståelse för att han påtalar den ovisshet som råder och hade väl liksom han hoppats på ett mer klarläggande svar. Jag vill ta upp ytterligare en fråga där ovissheten är stor, nämligen sommarlinjen Öland–Gotland.

Regeringen gav i slutet av februari ett nog så fördröjt tillstånd till Gotlandsbolaget att driva trafik i sommar. Bolaget har därefter, trots att mer än en månad gått, inte lämnat besked om huruvida man avser bedriva trafiken eller inte.

Det vore ett stort avbräck för turismen på öarna om denna trafik, som togs upp igen för tre år sedan, inte får kontinuitet. Man får hoppas att det nya rederiet inför 1988 ser mer positivt på denna linje än vad Gotlandsbolaget tycks göra i år.

Det är också på sin plats att återigen säga något om tonnaget på Oskarshamnslinjen. Jag hoppas verkligen att Gutes ringa utrymme inte blir normgivande för linjens framtida kapacitet. Så sent som i går fick jag höra hur svårt det är att få plats på Gute och att man fått välja den 35 mil längre vägen över Nynäshamn för att kunna komma över på önskad dag.

Företrädare för turismen på Öland ser optimistiskt på sommaren 1987 men vill gärna ha det stöd som en ö-till-ö-trafik innebär. Jag är övertygad om att den gotländska turistnäringen delar den synpunkten. Men ännu viktigare för gotlänningarna är trafiken på övriga hamnar: Nynäshamn, Västervik och Oskarshamn. Det kommer att bli mycket intressant att följa utfallet av sommarens turlistor.

Näringsens önskemål om att mera få delta i trafikplaneringen har bl. a. tagits upp i en motion, som Kjell Johansson och jag undertecknat och som handlar om ett kommunikationsråd för Gotlandstrafiken.

Statsrådet säger i svaret till Bo Hammar: "De närmare formerna för hur sådana önskemål skulle kunna tillgodoses på ett smidigt sätt övervägs för närvarande inom kommunikationsdepartementet."

Herr talman! Jag vill fråga om herr Hultström redan i dag är beredd att ge några besked om hur dessa önskemål skall tillgodoses.

Anf. 11 Kommunikationsminister SVEN HULTSTRÖM:

Herr talman! Med anledning av Bo Hammars inlägg tycker jag faktiskt att det finns anledning att påpeka att vad vi nu diskuterar är inte trafiken till Gotland sommaren 1987 utan trafiken till Gotland sommaren 1988. Vi är naturligtvis väl medvetna om att turistbranschen och en del andra har behov av långa planeringstider. Men man har ju faktiskt inte heller förut fastställt turlistorna för Gotlandstrafiken förrän på hösten året före det år då listorna skall gälla. Jag utgår från att vi även i höst vid samma tidpunkt skall kunna fastställa turlistorna för sommaren 1988.

Jag kan förstå om Bo Hammar, när han var på Gotland för ungefär en månad sedan, möttes av frågor som visade på oro. Det var ju väldigt kort tid efter det att regeringen hade fattat sitt beslut. Men jag utgår från att de gotlänningar som är berörda av den här frågan – länsstyrelsen, turistintressenter och fackliga företrädare – under den här månaden i stället har satt sig ned och diskuterat *hur* man skall lägga upp verksamheten, med utgångspunkt i den nya situationen. Jag skulle tro att det är det som man ägnar sig åt i dag, och det är också det som man har anledning att ägna sig åt under den närmaste tiden. Vad som är gemensamt för alla – och det är också av intresse för regeringen – är ju att slå vakt om Gotland som turistmål och naturligtvis också som arbetsmarknad.

Jag kan alltså inte hjälpa att jag tycker att farhågorna och oron inte är särskilt motiverade nu, därför att i dag vet man ju vad man har att utgå från.

Skälet till att avtalet inte kan offentliggöras nu är naturligtvis att det återstår för rederiet att anskaffa fartygen. Det är klart att upphandlingen och konkurrenssituationen när det gäller det nya rederiet skulle kunna påverkas, om alla delar i avtalet offentliggjordes. Det gör att vi tills vidare anser att avtalet av affärsmässiga skäl inte kan offentliggöras. Men vi utgår från att det skall ske.

För den här sommarens trafik gäller ju de förutsättningar som redan för länge sedan beslutades. När det gäller nästa år bör vi i god tid ha rätat ut de frågetecken som man kanske fortfarande känner av på Gotland. Men samtidigt tror jag att man även på Gotland arbetar intensivt med att rätta ut dessa frågetecken.

Till Ingrid Hasselström Nyvall vill jag säga att när det gäller Ölandstrafiken kan regeringen inte göra mer än att bevilja koncessioner. Om de företag som får koncessionerna sedan inte utnyttjar dem, har regeringen inga möjligheter att påverka det genom några ålägganden. När regeringen beviljade den nämnda koncessionen utgick vi givetvis från att en trafik skulle komma till stånd.

När det gäller frågan om ett kommunikationsråd för Gotland har jag i svaret sagt att regeringen för närvarande överväger den. Exakt hur detta råd kommer att utformas kan jag inte säga, men inriktningen är att det skall vara ett så starkt samband som möjligt mellan olika intressenter och myndigheter på Gotland och planeringen av färjetrafiken, som naturligtvis kan ske i olika former. Formerna är inte det viktigaste, utan det är att resp. parter kommer överens om hur detta skall ske.

Anf. 12 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Jag betvivlar ingalunda kommunikationsministerns goda vilja att slå vakt om Gotland både som turistmarknad och som arbetsmarknad, men jag tror inte att han kan göra det om han fortsätter att driva en sådan här politik och ett sådant här hemlighetsmakeri vad gäller det kanske viktigaste problemet för Gotlandsturismen, nämligen trafikförbindelserna.

Jag är självfallet medveten om att vi nu inte diskuterar sommarens turlista – det är gudskelov bara några månader dit – utan nästa års sommarturlista. Vad jag har förstått, utan att vara expert inom turistbranschen, är att planerna för nästa års sommarturism görs upp under de första månaderna av detta år. Det hjälper då inte att man säger att det finns en ungefärlig turlista, utan det handlar också om tonnage, vilka båtar som skall gå, vad som kan erbjudas – vi får inte veta någonting om detta.

Ett nytt rederi har anlitats, vars kapacitet vi över huvud taget inte, åtminstone inte i offentligheten, känner till. Detta är mycket allvarligt, och jag fruktar att det kommer att medföra ett stort avbräck för Gotlandsturismen. Det kunde vara värt att kommunikationsministern tog upp en diskussion om dessa frågor med turistminister Lönnqvist, som borde känna till litet mera om problematiken kring turismen.

Detta att det är goda tider kan inte hänföras till personalen, därför att nio månader innan Gotlandsbolaget förlorar sin koncession på trafiken vet

personalen fortfarande inte vilken framtid den har. Alla människor, vilket jobb de än har – möjligen med undantag av oss parlamentariker, som aldrig vet hur det går i valet – vill gärna veta hur deras framtid blir, om de har kvar sitt jobb om sju, åtta eller nio månader. Detta vet alltså inte hundratals människor på en av Gotlands största arbetsplatser. Detta är oeffterättligt.

Jag har här ett brev som är något patetiskt. Det är undertecknat av landshövding Claes Elmstedt och kommunstyrelsens ordförande Eric Carlsson, vilka skriver till kommunikationsministern: När nu en principöverenskommelse med Nordström & Thulin har träffats vill vi erinra om det löfte vi fick att innan slutlig ställning togs få en diskussion med regeringen. Vi är tacksamma om du vill meddela oss när vi kan få träffa dig.

Jag undrar: Har landshövdingen och kommunstyrelsens ordförande ännu haft tillfälle att diskutera dessa frågor med kommunikationsministern?

Anf. 13 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Herr talman! Nej, herr Hulterström, jag har inte heller sagt att regeringen kan säga till ett bolag att göra på det ena eller andra sättet. Men man kunde kanske nu i efterklokhetens tid – efterklok är något jag inte tycker om att vara – då man sett i facit, påstå att tillståndet faktiskt kunde ha lämnats långt tidigare. Det var två rederier som sökte tillstånd, och hade ett av dessa två givits tillstånd redan i höstas kanske man även på det företaget hade fattat ett beslut tidigare. Men det är som sagt sett i backspegeln. Jag hoppas att inga sådana här fördröjningar skall behöva inträffa framöver.

Jag vill också ta upp något av det som Bo Hammar säger om turismplaneringen. Man planerar faktiskt mycket långt i förväg. Det märktes inte minst på den turismmässa som nyligen har avhållits i Göteborg. Där hörde jag att man från Gotlandshåll var mycket bekymrad över osäkerheten om framtiden. Det är just i det sammanhanget vi har tryckt på, att man med någon form av kommunikationsråd på ett tidigt stadium kan få in olika meningar om t. ex. turismens tider och former.

Statsrådet säger att det inte är så viktigt med formerna bara parterna kommer till tals. Men det gäller verkligen att man då har sett till att de kommer till tals och kanske också får tala med varandra både över länsgränser och över sjön, så att även den här trafikens intressenter från Kalmar län kan komma med i kommunikationsrådet.

Anf. 14 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag vill gärna ytterligare en gång säga att jag har respekt för turistbranschens långa planeringstider. Det man vet är att trafiken kommer att vara av ungefär samma omfattning som hittills, förhoppningsvis med en viss kompletteringstrafik därutöver. Jag har också respekt för att de anställda kan vara oroade för hur det skall bli med anställningarna i framtiden. Men det är i båda fallen fråga om rederier som, såvitt jag förstår, följer fackliga avtal och har ett förhandlingssystem med Svenska Sjöfolksförbundet. Man bör alltså i de formerna kunna överlägga om dessa frågor. Jag tror inte att det finns skäl att redan nu säga att man behöver vara orolig för detta.

Frågan ställdes om landshövdingen och kommunstyrelsens ordförande har nått kontakt med kommunikationsministern. Ja, det har de gjort vid ett

flertal tillfällen. De brukar inte vara sena att höra av sig om det uppstår ytterligare problem. Det finns inga stängda dörrar i det avseendet.

Anf. 15 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Jag uppskattar att ni från regeringens sida har haft samtal med landshövdingen och kommunstyrelsens ordförande. Jag tycker att det hade varit ännu bättre, om man hade fört dessa samtal med människor som har direkt kunskap om Gotlands problem, innan man ingick ett sådant här vidlyftigt avtal med ett ganska oprövat rederi.

Kommunikationsministern säger igen – utan att på något sätt kunna belägga den saken – att det nog kommer att ordna sig med turismen och de anställda, trots att vi fortfarande inte vet vilka fartyg som kommer att anlöpa Gotland nästa sommar och trots att vi fortfarande inte kan ge besked om personalens framtid. Jag tycker nog, herr talman, att det är ett något sangviniskt sätt, för att uttrycka det milt, att se på det här problemen.

När jag var uppe på länsstyrelsen, inte bara för att diskutera den här frågan utan för att informera mig litet mer om det gotländska näringslivet, fick jag ett starkt intryck av att man arbetar hårt på länsstyrelsen för att försöka klara sysselsättningen. Som kommunikationsministern vet är Gotland ett av de hårdast arbetslöshetsdrabbade länen i vårt land. På länsstyrelsen visade man bilder och broschyrer på hur man kämpade, i stort sett för varje småjordbruk, varje småföretag, och vilka insatser man satte in. Jag tyckte att det var ganska fint att få uppleva det engagemanget. Men när man kommer till en av de absolut största branscherna på Gotland, nämligen turismen, saknar man fullständigt avgörande pusselbitar för att kunna planera längre än på ett par månaders sikt. Jag tycker att detta är oacceptabelt. Även om vi kan ha delade meningar om behovet av planhushållning, borde vi i riksdagen och regeringen kunna vara överens om att det är bra om vi kan tänka längre framåt än ett par månader i taget.

Anf. 16 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag kan inte uttala mig på rederiets vägnar, men enligt min enkla mening vore det mycket underligt om inte det rederi, som skall få sina huvudsakliga intäkter från att frakta turister till Gotland och behöver passagerare, skulle ha det allra största intresse av att turisttrafiken fungerar.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1986/87:192 om biståndssamarbete med Filippinerna

Anf. 17 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Ingemar Eliasson har frågat mig om regeringen delar bedömningen att Sverige i sin biståndspolitik nu bör ge stöd till den demokratiska samhällsutvecklingen i Filippinerna.

Först vill jag uttrycka min glädje över den demokratiska utvecklingen i Filippinerna. Den fredliga revolutionen förra året, som bekräftades genom

det överväldigande resultatet i folkomröstningen om den nya konstitutionen, ger ett starkt intryck av att Filippinerna är på rätt väg. De svensk-filippinska förbindelserna har intensifierats. Ett exempel på detta är det officiella besök i Filippinerna som statsrådet Anita Gradin gjorde i november 1986.

Filippinerna får svenskt bistånd genom enskilda organisationer, genom beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete (BITS) och genom det omfattande svenska stödet till FN:s biståndsorgan och Asiatiska utvecklingsbanken.

Bland de enskilda organisationerna, som med stöd av statliga medel genomför biståndsprojekt i Filippinerna, vill jag särskilt nämna Arbetarrörelsens internationella centrum, Diakonia, LO-TCO:s biståndsnämnd och Svenska kyrkans mission. Projekten är inriktade på eftersatta grupper och avser främst utbildning. Därtill kommer katastrofhjälpsinsatser genom Svenska röda korset. Omfattningen är hittills relativt blygsam, men det är min förhoppning att de senaste årens positiva utveckling kommer att stimulera svenska enskilda organisationer att inleda eller utvidga sin verksamhet i Filippinerna.

BITS har relativt nyligen inlett tekniskt samarbete med Filippinerna. I mars beslutade beredningens styrelse att godkänna en insats om 12 milj. kr. för kartläggning av landet med hjälp av satellitbilder i samarbete med Världsbanken. Detta är viktigt inte bara för att öka kunskapen om landets resurser, utan kartläggningen blir även ett viktigt hjälpmedel i landets miljö- och markvård.

Filippinerna är ett medelinkomstland med förhållandevis hög läskunnighet och medellivslängd. Landet skiljer sig således avsevärt från de länder som är programländer för bilateralt svenskt utvecklingssamarbete genom SIDA. Som jag nämnt har ett biståndssamarbete med Filippinerna redan inletts i andra former. Jag räknar med att det finns förutsättningar för ett ökat biståndssamarbete i dessa former.

Anf. 18 INGEMAR ELIASSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation. Det är en bra och ganska fyllig redovisning av det biståndsarbete som redan i dag pågår och finns mellan Sverige och Filippinerna.

Jag noterar att regeringen förutser en ökning av det samarbetet. Men jag noterar också att man förväntar sig att det skall ske "i dessa former", dvs. i de nuvarande formerna. Det gör att svaret inte är riktigt vad jag hade hoppats på. Det betyder nämligen att det inte finns någon antydning till ett samarbete på regeringsnivå, dvs. avtal mellan regeringarna.

Frågan om ökat eller förändrat stöd till Filippinerna har naturligtvis sin bakgrund i den politiska utvecklingen där under senare tid, och man måste väl säga att det är få händelser under senare år som har väckt så stora förhoppningar om demokratis möjligheter och livskraft som den oblodiga maktväxlingen på Filippinerna.

Allför sällan har befrielser i u-länder följts av verklig frihet. Alltför ofta har tvärtom befrielsen skett i former som främjat nya maktmonopol. I det perspektivet är den fredliga och brett förankrade revolt som ledde fram till Corazon Aquinos maktövertagande mycket hoppgivande.

Men läget är ännu osäkert. I den situationen bör frågan om ett direktstöd för att medverka till att stabilisera demokratin tas upp. Vi skall naturligtvis från svensk sida inte överskatta vad vi kan göra för det, men jag tror inte heller att vi skall underskatta det.

Debatten om vad vi skall förstå med demokratimålet inom vår biståndspolitik har ju blivit livligare – i den har såväl statsrådet som jag och andra deltagit. Här har vi ett land som omvandlas från diktatur till en skälvanande demokrati. Inget vore då egentligen naturligare än att vi inom ramen för kompetens och resurser gäve ett bidrag för att stabilisera den omvandlingen och stödja de demokratiska krafterna.

Det förefaller mig som om statsrådet underskattar den politiska innebörd som ett avtal om samarbete på regeringsnivå har. Det kan vara av mycket stort värde för den nya folkvalda regimen att få ett uttryckligt stöd från ett annat demokratiskt land, ett land som därtill står utanför alla militärallianser. Det värdet är kanske större än den summa miljoner som kan anslås.

En förutsättning är naturligtvis att samarbete kan byggas upp kring projekt där Sverige har kompetens och vana, och det saknar vi ju inte. Vi kan områden som barn- och mödravård, landsbygdsutveckling, direktstöd till demokratisk infrastruktur och annat, där vi har lång och god vana och förhållandevis goda framsteg att peka på i andra länder.

Statsrådet hänvisar till att Filippinerna är ett medelinkomstland – det blir mer eller mindre underförstått en invändning mot samarbete på regeringsnivå. Det är sant att Filippinerna inte tillhör de allra fattigaste länderna utan har en medelinkomst i det lägre mellanskiktet. Men det är ju inte heller svårt att hitta befolkningsgrupper, som lever i mycket stora svårigheter, som är underprivilegierade och medellösa. Det är inte svårt att tänka sig projekt som skulle komma just dessa fattigaste till del.

6 av våra 17 programländer tillhör för övrigt just gruppen medelinkomstländer enligt Världsbankens statistik. Till dem hör Nicaragua. Medelinkomsten i Nicaragua var 860 dollar per capita år 1985, medan den i Filippinerna var 660 dollar per capita. Man har alltså en lägre medelinkomst per capita i Filippinerna än i Nicaragua.

Vi gick in i Nicaragua och gjorde det till programland för att stödja återuppbyggnadsarbetet och för att hjälpa Nicaragua till ökat oberoende. Utvecklingen där är inte riktigt den vi hade hoppats, men vi fortsätter ändå att ge stöd och skall fortsätta med det.

Jag argumenterar inte för att Filippinerna skall bli ett nytt programland. Men inom ramen för biståndsanslaget borde vi avdela en summa till Filippinerna för att demonstrera att vi vill ge stöd i en för den nya demokratin brydsam tid. Jag undrar, fru statsrådet: Är det något fel på de här tankegångarna, eller kan regeringen tänka sig att utvidga stödet till Filippinerna och ge det på regeringsnivå, just för att uppnå en sådan effekt till demokratin som jag här har talat om?

Anf. 19 Statsrådet LENA IJELM-WALLÉN:

Herr talman! Ingemar Eliasson och jag är helt överens i synen på den positiva utvecklingen i Filippinerna och också om att det finns en vilja i Sverige att stödja den utvecklingen. Filippinerna är ett relativt utvecklat

u-land med en viss demokratisk tradition. Det har man nyligen visat genom övergången till demokrati, genomförande av val osv. Det största hotet mot demokratin i Filippinerna kommer förmodligen närmast från den dåliga ekonomin och den ojämlika fördelningen av landets resurser, snarare än från generellt bristande kunskaper om demokrati. Därför är ett stöd för den ekonomiska tillväxten viktig. Jag ser av det skälet samarbetet genom BITS som angeläget.

Direkt demokratifrämjande insatser som Ingemar Eliasson efterlyste kan göras med hjälp av svenskt bistånd genom anslaget till enskilda organisationer. Flera organisationer är redan med, och jag välkomnar om flera vill engagera sig i Filippinerna. Eftersom anslaget kommer att öka kraftigt finns det utrymme för det. Därutöver kan också det nya anslaget Särskilda program användas för demokratifrämjande insatser.

Det viktiga i vårt förhållande till Filippinerna är att vi hittar bra projekt att samarbeta om. Vilken nivå besluten fattas på torde vara mindre viktigt. Vi har så vänskapliga förbindelser med Filippinerna, och vi kan från regeringens sida klargöra vår syn på landet. Det är inte det direkta avtalet på regeringsnivå som är det viktigaste. Däremot är det viktigt med goda projekt, beslutade på normalt sätt inom biståndsverksamheten av resp. myndigheter och organisationer, underförstått med regeringens stöd, naturligtvis. Jag tror att vi på det sättet kan öka biståndet till Filippinerna.

Anf. 20 INGEMAR ELIASSON (fp):

Herr talman! Jag noterar med glädje och tillfredsställelse de synpunkter som statsrådet har på ett utbyggt samarbete med Filippinerna. Jag tror visst att det på marginalen kan leda till en viss stabilisering av demokratin. Men jag tycker att statsrådet underskattar det tilläggsvärde som ligger i att en regering i ett litet demokratiskt neutralt land som Sverige vill ingå ett särskilt avtal med en annan regering i syfte att medverka till att stabilisera och ge legitimitet åt den demokratisering som pågår i det andra landet men som alltså ändå kan betraktas som skälvanne.

Statsrådet säger att hotet bl. a. kommer från den ojämlika fördelningen av inkomster och välstånd. Jag tror att det förhåller sig så. Det antyder att det är förhållandevis enkelt, men mycket viktigt, att hitta projekt för landsbygdsutveckling, kvinnornas självständighet eller liknande projekt som förändrar den ojämlika fördelningen av inkomster och ställning i det filippinska samhället. Det ligger i linje med svensk biståndspolitik. Det skulle mycket väl kunna vara ett övergripande syfte med ett särskilt avtal med Filippinerna, att uttrycka denna önskan från svensk sida att medverka till en sådan utveckling.

Är det så svårt, statsrådet Hjelm-Wallén, att förstå och instämma i att det ligger ett tilläggsvärde i ett särskilt avtal med Filippinerna? Eller beror motståndet på den struktur som vi i dag har på vårt bistånd, dvs. att det endera måste avse programland eller alternativt projekt i vissa samarbetsländer?

Är det svårt att tänka sig ett mellanting, där man utpekar ett land utan att detta utses till programland? Jag tycker i så fall att statsrådet skulle sätta sig över den typen av formella invändningar och i stället se till värdet av att

kunna konkretisera demokratimålet genom att rycka ut till stöd och hjälp för ett land när detta som bäst behövs. Filippinerna befinner sig just nu i ett sådant skede.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1986/87:194 om patientregistren inom sjukvården

Anf. 21 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på Ulla Tillanders interpellation om hanteringen av dataregister.

Av interpellationen framgår att denna i första hand tar sikte på de register som förs av socialstyrelsen för forskning och framställning av statistik inom hälso- och sjukvårdens område.

De register som det här är fråga om bygger på patientuppgifter som samlas in från landstingskommuner och kommuner. För närvarande finns hos styrelsen ett femtontal register av detta slag. Ett av de äldsta är cancerregistret, som inrättades 1958 och som framför allt tjänar som underlag för forskning. Med utgångspunkt från det registret förs även ett cancer-miljöregister. För forskning om sjuklighet och missbildningar bland nyfödda förs ett medicinskt födelseregister som inbegriper ett s. k. missbildningsregister. Två register för sluten kroppssjukvård resp. sluten psykiatrisk vård används för forskning och statistikframställning. Socialstyrelsens avsikt är att dessa bägge register skall ersättas av ett gemensamt slutenvårdsregister för riket. Ett annat register som är värt att nämna är läkemedelsbiverkningsregistret, som innehåller uppgifter om biverkningar av olika läkemedel och som används för forskning om sådana biverkningar.

Tillstånd enligt datalagen för de olika registren har meddelats av datainspektionen. Jag vill erinra om att datainspektionen vid sin tillståndsprövning regelmässigt meddelar de föreskrifter för resp. register som behövs för att förebygga otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Datainspektionen utövar också tillsyn över hur den registeransvarige, i nu aktuella fall alltså socialstyrelsen, iakttar sina skyldigheter enligt datalagen.

Uppgifter om patienternas hälsotillstånd och andra personliga förhållanden skyddas hos de landstingskommunala och kommunala sjukvårdsinrättningarna av en stark sekretess. Enligt bestämmelser i 7 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) får uppgifterna lämnas ut endast om det står klart att de kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Detta s. k. omvända skaderekvisit innebär en presumtion för att en uppgift inte får lämnas ut. Ett minst lika starkt sekretesskydd gäller hos socialstyrelsen sedan uppgifterna förts över dit för användning i forskning eller statistikframställning.

Sekretess gäller i princip även i förhållandet mellan olika myndigheter. Detta har visat sig vålla en del problem när det gäller utlämnandet av uppgifter från den landstingskommunala och kommunala hälso- och sjukvården till socialstyrelsen.

Frågan uppmärksammades av journalutredningen i dess huvudbetänkande (SOU 1984:73) Patientjournalen. Enligt utredningen var den rättsliga regleringen oklar när det gällde socialstyrelsens möjligheter att ta del av uppgifter i landstingens s. k. patientdatabaser, dvs. de datasystem från vilka de flesta av uppgifterna hämtas till de register hos socialstyrelsen som nu är i fråga. Regeringen beslutade i april 1985 att överlämna journalutredningens betänkande i dessa delar till data- och offentlighetskommittén, DOK, för övervägande.

DOK har behandlat frågan i sitt betänkande (SOU 1986:24) Integritetsskyddet i informationssamhället 1. Även DOK menar att rättsläget är oklart när det gäller socialstyrelsens tillgång till patientuppgifter hos landstingen för forsknings- och statistikändamål. DOK har föreslagit en ändring i sekretesslagen som uttryckligen anger att uppgifter får lämnas till socialstyrelsen för forskning och statistikframställning utan hinder av reglerna om sekretess inom hälso- och sjukvårdens område.

DOK:s betänkande har remissbehandlats och bereds i nu aktuella delar inom regeringskansliet. Jag räknar med att före sommaren kunna anmäla ett förslag till lagrådsremiss om dessa frågor för regeringen.

Jag vill givetvis inte nu föregripa mitt ställningstagande till DOK:s förslag. Inte heller vill jag föregripa prövningen av ett ärende om tillstånd enligt datalagen för det s. k. slutenvårdsregistret, som efter överklagande skall prövas av regeringen. Datalagsärendet avvaktar för närvarande det nämnda lagstiftningsärendet.

Jag vill dock gärna framhålla att jag fäster mycket stor vikt vid att reglerna på området är utformade så att patienterna kan känna förtroende för sjukvårdens sätt att handskas med uppgifter om hälsotillstånd och andra personliga förhållanden. Ett sådant förtroende är en förutsättning för att patienterna skall våga ge läkare och annan personal de upplysningar om sig själva som behövs för en god vård och behandling. I den utsträckning det är möjligt bör uppgifterna avidentifieras.

Man måste emellertid även vara klar över den stora betydelse för människors liv och hälsa som socialstyrelsens register har. I vissa fall är uppgifter om enskilda patienter nödvändiga för att man skall kunna se sambanden mellan förekomsten av sjukdomar och skador samt förhållanden i miljön eller i människors levnadsvillkor och deras levnadsvanor. För att man snabbt skall kunna upptäcka och därefter eliminera eller i varje fall reducera hälsorisker är det således nödvändigt att kunna basera analyserna på ett så stort patientunderlag som möjligt. Möjligheten att bearbeta patientuppgifter på nationell nivå är därför ett mycket viktigt hälso- och välfärdspolitiskt instrument.

Vid de ställningstaganden som skall göras i de nu aktuella regeringsärendena om registerföringen inom hälso- och sjukvården måste givetvis en avvägning ske mellan de intressen som sålunda ibland kan stå emot varandra. Detta är naturligtvis en både svår och viktig prövning.

Jag har hittills främst uppehållit mig vid socialstyrelsens registerföring. Givetvis bör samma synsätt i tillämpliga delar anläggas på andra register av liknande slag som Ulla Tillander kan ha avsett i sin interpellation.

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987.

*Om patientregistren
inom sjukvården*

Anf. 22 ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min interpellation.

Jag vill börja med att ta fasta på den passus i svaret där statsrådet stryker under att reglerna för patientregistreringen är utformade så, att patienterna kan känna förtroende för sjukvårdens sätt att handskas med uppgifter om hälsotillstånd och personliga förhållanden. Detta måste i allra högsta grad gälla det slutenvårdsregister som är aktuellt.

Att det kan finnas en balanspunkt mellan hänsynen till den enskildes integritet och de förutsättningar som viss forskning kräver – en forskning som kan ge resultat vilka blir till nytta för hela samhället – är självklart. Men det som föranlett min interpellation är att den balanspunkten i flera avseenden för länge sedan har överskridits och att regler uppenbarligen åsidosatts, att man på detta område befinner sig på ett sluttande plan och att man har hamnat i en diffus gråzon, där åberopandet av att forskning pågår tydligen rättfärdigar att man sätter sig över regler som är eller åtminstone borde vara ganska självklara.

Jag vill konkretisera min kritik och bygger då på en i stort sett samstämmig press. Registrering av utvecklingsstörda gjordes utan datainspektionens vetskap. Alla landsting avkrävdes bidrag. Detta material är tänkt som en liten del i ett planerat stort register över alla handikappade barn, psykotiska barn och barn med syn- och hörselrubbingar. Forskningen kräver, säger man, personanknutna uppgifter för att många olika register skall kunna samköras.

Sekretesslagen från 1980 sätter visserligen i princip stopp för den här typen av uppgiftslämnande från sjukvården. Den kräver samtycke från den som uppgifterna gäller, och dessutom måste datainspektionen ge sitt tillstånd. Men socialstyrelsen har tydligen satt sig över allt detta, för någon ansökan har inte gjorts. Och i Dagens Nyheter för den 22 februari står det att man lämnat motstridiga uppgifter. Politiker och ansvariga myndigheter förespeglades att *normal demokratisk och lagenlig tågorledning hade följts, men till läkare som ålades att rapportera in de utvecklingsstörda sade man att varken tillstånd eller samtycke behövdes. Ändå var datainspektionen mycket tydlig när den första gången uttalade sig om det s. k. handikappregistret. Datainspektionen skrev: "En förutsättning för att socialstyrelsen skall få börja samla in uppgifter till registret är att tillstånd finns och att registreringen måste bygga på någon form av samtycke."*

Trots detta tydliga besked beordrade, enligt uppgift, socialstyrelsen – alltså utan att ha tillstånd – landets omsorgsläkare att påbörja registreringen och dessutom göra en retroaktiv registrering av barn födda 1978.

Saken blir än värre genom att det i brev till omsorgsöverläkarna stod att datainspektionen inte anser att vårdnadshavarnas samtycke krävs. Om denna beskrivning är riktig, och det finns tyvärr en del som tyder på detta, är det ett flagrant exempel på hur en myndighet självsvåldigt sätter sig över de regler som borde gälla. Förtroendet för sjukvården rubbas, när godtycket ersätter de regler som borde gälla.

Man har på senare tid konstaterat att den etablerade bilden av Sverige som ett hederligt, pålitligt och tryggt land har flagnat betänkligt. Bilden har nu

ersatts av en annan bild: av ett land där man säger ett och gör ett annat och där en del som inte tål dagens ljus döljs bakom en oklanderlig fasad.

Statsministern uttalade i söndagens Aktuellt förhoppningen att de kommissioner av olika slag som arbetar skulle kunna vädra ut allt dunkelt och hos gemene man återskapa en anda av tillit till och förtroende för myndigheterna. Jag har en stark känsla av att en motsvarande utvädring skulle behövas på dataregistreringens område.

För den enskilde som funderar på det här framstår de otaliga registren som en kaotisk och godtycklig djungel, där de lagar som är till för att värna den enskilde är satta ur spel. Här är det djungelns lag som råder, och det är den starkes rätt gentemot den svage som gäller.

Sydsvenska Dagbladet hade den 20 mars en hel sida om registrering. Rubriken löd: "Här är ditt liv, malmöbo – i 147 register kan kommunen ha uppgifter om dig." På en dataskärm går det att se var man bor – detta är i och för sig ofarligt, eftersom det ju också står i telefonkatalogen –, om man har betalt hundskatten, om man har fått socialbidrag, om man har abstinensbesvär, om man har besökt psykiatrisk klinik, vilka böcker man har lånat och mycket mer.

Från min synpunkt framstår det som en sund och naturlig reaktion att som vissa förvaltningschefer har gjort helt enkelt vägra att lämna ut uppgifter. Det kan gälla register över lånade böcker eller patientuppgifter som är avsedda för ett slutenvårdsregister, där uppgifterna inte är avidentifierade.

Jag vill sluta med att fråga om Sten Wickbom delar uppfattningen att det kan vara sunt att vägra att lämna ut uppgifter, om man inte är säker på att de lagar och regler som finns för att skydda den enskildes integritet efterlevs.

Anf. 23 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Att registrering inte får ske utan vederbörligt tillstånd och att föreskrifter i tillstånden måste följas är ju självklara saker. Förekommer ett brott härvidlag är det, herr talman, myndigheternas sak att pröva och även beivra brottet. Det är inte riksdagens sak att göra någonting.

I de fall som Ulla Tillander har talat om står, såvitt jag vet, uppgift mot uppgift. Vi får väl se vad som kommer fram av utredningarna, innan påståenden om missbruk görs här i riksdagen. Vi bör låta myndigheterna sköta det här utan inblandning från regering och riksdag. Att sätta till någon sorts kommissioner som skulle stå över myndigheterna vore inte ändamålsenligt, vilket jag också sagt i andra sammanhang. Det skulle snarare vara ägnat att minska myndigheternas ansvar för de uppgifter som de har och som jag har pekat på.

Utöver vad jag sade i mitt svar vill jag helt allmänt säga att jag tillmäter integritetsskyddet, inte minst inom hälso- och sjukvårdens område, största vikt. Men detta integritetsskydd måste vägas mot intresset av att kunna bedriva viktig forskning på området. Jag tror att få människor skulle acceptera t. ex. en ökad dödlighet bland befolkningen i cancer till följd av att cancerregistret inte längre kunde ge forskningen underlag i önskvärd utsträckning.

Jag vill erinra om att socialstyrelsen har lång erfarenhet av att handha medicinska uppgifter. Det har inte i något känt fall hävdats att någon enskild

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987

*Om patientregistren
inom sjukvården*

person har lidit men av att ha förekommit i socialstyrelsens register. Det är ett fåtal personer inom socialstyrelsen som har möjlighet att få tillgång till uppgifterna, och säkerhetsrutinerna ses ständigt över. Detta innebär att patienterna kan känna det förtroende för hälso- och sjukvården som både Ulla Tillander och jag är överens om att de har all rätt att känna.

Sedan kommer Ulla Tillander in på frågor om avidentifiering, och i detta sammanhang tar hon upp krav på s. k. informerat samtycke innan registrering och olika samkörningar beslutas och genomförs. Då vill jag påpeka att det finns åtskillig forskning som ofta har utomordentligt stor betydelse för människornas hälsa och välfärd som skulle omöjliggöras om personuppgifter skulle avidentifieras eller informerat samtycke skulle krävas.

På detta sätt förhåller det sig. Att inte erkänna det är att dölja ett problem och att göra en svår fråga enkel. Men den som inte erkänner detta problem utan ensidigt bara framhåller intresset av den personliga integritetens skydd tar på sig ett stort ansvar, nämligen ansvaret för att viktig, ofta omistlig, forskning omöjliggörs.

Jag kan inte underlåta att redovisa att redan den starkt ensidiga debatt som ofta förs med ogrundade påståenden om integritetskränkningar har skapat sådan olust inom vetenskapliga kretsar att kvalificerade forskare i dag lämnar eller avstår från forskningsprojekt där icke avidentifierat material måste användas eller där informerat samtycke krävs. Forskningen riskerar härmed betydande förluster. Jag vill erinra om detta för att stryka under att denna fråga är långt allvarligare och mer komplicerad än vad debatten ofta ger vid handen.

Anf. 24 ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! I mitt inlägg sade jag även att det finns en balanspunkt mellan integritetsskyddet för den enskilde och forskningens intressen. De regler som finns måste emellertid efterlevas. Om det sker brott mot reglerna skall de beivras. Dessutom vill man ifrågasätta mycket av den dataregistrering som sker i dag, också den som sker inom lagens gränser.

Man kan skönja, och det vill jag understryka med anledning av det som justitieministern sade, två utvecklingslinjer.

Enligt den ena utvecklingslinjen resonerar man på följande sätt. Visst har vi många register, men vi behöver ännu flera, bl. a. för forskning. Men lagen lägger hinder i vägen. Alltså bör vi ändra lagen så att det som i dag inte är tillåtet blir det. Det gynnar forskningen, vilket i sin tur är gynnsamt för den enskilde och för hela samhället.

Enligt den andra utvecklingslinjen resonerar man på följande sätt. Eftersom det förekommer så många dataregister som kan ifrågasättas utifrån den enskildes integritetsskydd, behövs kanske både en skärpning av lagen och en skärpning av övervakningen av lagen.

Jag skulle vilja ställa en fråga till justitieministern: Behövs det egentligen inte en kritisk granskning av värdet av en forskning, som för med sig risken för ett kontrollsamhälle?

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 25 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Britta Bjelle har frågat mig vilken myndighet som enligt regeringen har ansvaret för förundersökning i brottmål.

Göran Ericsson har frågat mig om jag avser att för riksdagen lägga fram förslag om en ändring i rättegångsbalken, som syftar till att också andra myndigheter än åklagarna kan inträda som förundersökningsledare i brottmål. Frågan är föranledd av ett uttalande av mig i en Eko-intervju.

Jag besvarar interpellationen och frågan i ett sammanhang.

Under den tid som utredningen om mordet på Olof Palme pågått har det i den allmänna debatten förekommit varierande och delvis förvirrande uppgifter om vem som enligt rättegångsbalkens regler har ansvaret för en förundersökning i brottmål. Britta Bjelles och Göran Ericssons frågor är två exempel på detta. Låt mig därför inledningsvis kort erinra om rättegångsbalkens regler.

Enligt 23 kap. 3 § rättegångsbalken inleds en förundersökning i brottmål av polismyndigheten eller av åklagare. Huvudregeln är att förundersökningen leds av polismyndigheten under det inledande spaningsarbetet. När förundersökningen kommit så långt att det finns en skäligen misstänkt person, skall åklagaren överta ledningen av undersökningen, om saken inte är av enkel beskaffenhet.

Åklagaren kan emellertid redan dessförinnan överta förundersökningsledningen, om det är påkallat av särskilda skäl. I förarbetena till den bestämmelse som gäller om detta har framhållits att det endast i undantagsfall är påkallat för åklagaren att överta ledningen redan innan en bestämd person är misstänkt och att det finns mindre anledning för åklagaren att överta ledningen på ett så tidigt stadium ju mer kvalificerad polismyndigheten är.

Även när polismyndigheten självständigt leder en förundersökning kan åklagaren meddela anvisningar för hur undersökningen skall bedrivas.

Så långt reglerna i rättegångsbalken. Jag vill ytterligare nämna att riksåklagaren och rikspolisstyrelsen i samråd har gett ut allmänna råd rörande förundersökning. I de allmänna råden anges bl. a. vid vilka brott saken som regel skall anses vara av enkel beskaffenhet, med följd att polismyndigheten kan behålla ledningen av förundersökningen även sedan en viss person har blivit misstänkt. Enligt de allmänna råden skall åklagaren dock normalt överta ledningen, om fråga uppstår om beslut angående tvångsmedel.

Slutligen bör nämnas att det både av de allmänna råden och av förundersökningskungörelsen (1947:948) framgår att den polismyndighet som leder en förundersökning skall hålla åklagaren underrättad om undersökningens gång i den mån det är påkallat.

Jag har för dagen ingen avsikt att föreslå några ändringar i rättegångsbalkens regler om förundersökning, vilka i det stora flertalet fall fungerar bra i praktiken. Justitieutskottet har nyligen (JuU 1986/87:19) gett uttryck för samma uppfattning.

Om ansvaret för förundersökning i brottmål

Frågor om hur de nu gällande bestämmelserna bör tillämpas och om det finns behov av ändringar eller preciseringar av dessa granskas emellertid för närvarande av den juristkommission som har tillkallats med anledning av mordet på Olof Palme. Den parlamentariska kommission som nyligen har tillkallats för det fortsatta granskningsarbetet har som uppgift att dra slutsatser av det material som juristkommissionen presenterar och att lägga fram förslag som kan föranledas därav. Det har i direktiven till den parlamentariska kommissionen särskilt framhållits att kommissionen skall studera de olika principiella frågor rörande bl. a. ansvarsförhållandena mellan berörda myndigheter som mordet och brottsutredningen har gett upphov till. Det torde alltså finnas anledning att återkomma till frågan, om det finns något behov av att ändra de regler som för närvarande gäller på området.

Därmed har jag besvarat de frågor som Britta Bjelle och Göran Ericsson har ställt. Det egentliga syftet kan emellertid förmodas vara ett annat, nämligen att jag skall meddela min uppfattning i frågan om myndigheten har tillämpat regelsystemet på ett korrekt sätt under den pågående förundersökningen med anledning av mordet på Olof Palme.

För att förebygga att den frågan skall behöva tas upp under replikväxlingen vill jag redan nu deklarerat att jag inte avser att yttra mig om detta. Jag skall inte här i kammaren gå in på rättstillämpningsfrågor som gäller enskilda fall. Dessutom kan ju spörsmålet förutsättas få en ingående belysning genom de båda kommissionernas arbete.

Anf. 26 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Justitieministern har lämnat en redogörelse över rättegångsbalkens bestämmelser om vem som skall leda en förundersökning. Justitieministerns beskrivning kan möjligen i frågasättas på en punkt, nämligen då det gäller vem som skall leda en förundersökning innan en misstänkt finns. I lagtexten står: "Åklagaren skall ock eljest övertaga ledningen, när det finnes påkallat av särskilda skäl." Justitieministern säger att åklagaren *kan* överta förundersökningsledningen om det är påkallat av särskilda skäl. Det är en viss skillnad.

Emellertid kan konstateras att rättegångsbalkens bestämmelser är helt klara. Därtill kommer att riksåklagare och rikspolisstyrelse i samråd gett ut allmänna råd beträffande förundersökning vilka också är klara och otvetydiga. Sammanfattningsvis framgår alltså att åklagaren *skall* överta förundersökningsledningen om det finns misstänkt eller eljest om det finns särskilda skäl eller om det skall fattas beslut om tvångsmedel.

Mordet på Olof Palme var ett sådant brott att det av särskilda skäl borde ha varit påkallat att förundersökningen skulle övertas av åklagare. I vart fall kan det inte ha rätt något som helst tvivel om vår ansvaret låg sedan det blev klart att det fanns en misstänkt. Förundersökningsledare blev också chefsåklagare K. G. Svensson. I förundersökningen fanns organisatoriskt dessutom en s. k. spaningsledning, ledd av länspolismästare Hans Holmér. Denna spaningsledning gjorde det nästintill omöjligt för chefsåklagare K. G. Svensson att leda förundersökningen. Han har inte fått full insyn i utredningen, än mindre

kunnat styra den. I samband med förhöret i konstitutionsutskottet har han bl. a. berättat att beslutet om att gå ut med den s. k. fantombilden var mordaren, uppgifter om vapen, uppgifter om flyktväg och mycket annat har skett utan samråd med honom som förundersökningsledare. Det har t. o. m. skett i strid med vad han ansåg vara riktigt med hänsyn till det fortsatta utredningsarbetet. Förundersökningsledarens situation har alltså minst sagt varit säregen.

Till detta kommer att justitieministern har haft en medarbetare placerad i den s. k. spaningsledningen, en medarbetare som kunnat avge dagliga rapporter till justitieministern men som inte tagit någon som helst kontakt med förundersökningsledaren. Justitieministern har dessutom haft täta kontakter med länspolismästare Hans Holmér men inte med förundersökningsledare K. G. Svensson. Enligt Hans Holmér's egna uppgifter har han träffat justitieministern vid ett tjugotal tillfällen. Vidare har av K. G. Svensson's berättelse i konstitutionsutskottet framkommit att justitiedepartementet genom sin representant i spaningsledningen utövat påtryckningar på åklagaren såsom förundersökningsledare genom att framföra polisklagomål till riksåklagaren, för att därigenom förmå åklagaren att fatta andra beslut än han ansåg riktiga. Denna press var dubbel, dels därför att den kom från justitiedepartementet, dels därför att den framfördes via riksåklagaren.

Justitieministern har genom sitt agerande under utredningen av mordet på Olof Palme gett signaler som tyder på att justitieministern stött polissidan och länspolismästare Hans Holmér.

På motsvarande sätt har justitieministerns signaler försvagat åklagarens ställning i förundersökningen. Detta har medfört att åklagarens självklara roll som ledare av förundersökningen har ifrågasatts. Bl. a. av dessa skäl lämnade K. G. Svensson förundersökningsledarskapet, och ny åklagare trädde till.

Efterträdare till chefsåklagare K. G. Svensson blev dennes chef överåklagare Claes Zeime. Även han påtalade de svåra samarbetsproblemen och svårigheterna att få genomslag för åklagarens förundersökningsledarskap. För allmänheten kvarstod intrycket av dubbelkommando.

Inte heller i detta läge görs ett klart uttalande av justitieministern om var förundersökningsledarskapet ligger. I stället bibringas massmedia och allmänheten den uppfattningen att justitieministern har sådana bindningar till spaningsledningen och Hans Holmér att det alltså är oklart var ansvaret ligger. Inte heller denna förändring med Zeime som förundersökningsledare fungerar. Det sker alltså en dragkamp mellan Hans Holmér och åklagarna. Förundersökningen flyttas ytterligare uppåt, och nu är överåklagare Claes Zeime's chef, riksåklagaren, den som tar över, och Holmér avgår.

Justitieministern skriver i sitt svar på min interpellation: "Under den tid som utredningen om mordet på Olof Palme pågått har det i den allmänna debatten förekommit varierande och delvis förvirrande uppgifter om vem som enligt rättegångsbalkens regler har ansvaret för en förundersökning i brottmål."

Ja, så är det. Min uppfattning är att justitieministern genom sitt agerande hjälpt till att åstadkomma denna förvirring. Genom intervjun i Dagens Eko den 7 mars fortsätter justitieministern att sprida osäkerhet. Var finns det

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987

Om ansvaret för förundersökning i brottmål

belägg för justitieministerns uttalande att man skall bedöma från fall till fall vem som skall leda en förundersökning?

För att poliser och åklagare i hela landet skall veta att de i sin dagliga gärning skall rätta sig efter rättegångsbalkens bestämmelser och att det inte råder några förskjutningar i den tolkning som i många år har varit klar för dem som arbetar med dessa frågor vore det tacknämligt om justitieministern nu klargjorde att det inte råder någon tveksamhet på denna punkt.

Alternativet är att justitieministern bäddar för nya motsättningar och samarbetssvårigheter på ställen i landet där de i dag inte finns.

Anf. 27 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag vill först tacka statsrådet för svaret på min fråga. Samtidigt vill jag omedelbart deklarera att avsikten inte var att jag genom min fråga skulle få ett ställningstagande av justitieministern avseende hur utredningen av mordet på Olof Palme skötts, vilket justitieministern uttrycker en förmodan om.

Jag kan dock inte förneka, herr talman, att min fråga uppkommit på grund av ett enligt min mening grumligt uttalande av justitieministern, vilket avgavs i en intervju den 7 mars i anslutning till mordutredningen. I denna intervju säger justitieministern på fråga om vem som skall leda förundersökning – i meningen svåra mordfall – att det är en fråga som får bedömas från fall till fall.

Det är det inte! I en fråga som berör ett spaningsmord, där förvisso gärningsmannen inte är känd men där det stundom med tämligen kort varsel – vilket också visade sig i Palmeutredningen – krävs beslut om tvångsmedel mot personer, är åklagaren förundersökningsledare. De särskilda skäl som lagstiftningen tar upp syftar just på sådana fall, vilka är mycket vanliga när det gäller svåra spaningsbrott.

Det är, herr talman, inte så ofta som man stöter på en så negativ reaktion hos personal inom rättsväsendet som efter detta unika uttalande. Och det skapades inte bara negativa reaktioner utan också förvirring. Man frågade sig: Var står egentligen regeringen?

Herr talman! Låt mig för kammaren få avge följande deklaration: Rättsreglerna i rättegångsbalken när det gäller förundersökning i brottmål är klara och entydiga. Jag delar justitieministerns och justitieutskottets uppfattning att det här inte krävs någon justering av rättsregeln. Men det sätt på vilket denna rättsregel har tillämpats under exempelvis utredningen av mordet på statsminister Olof Palme är skamligt för svenskt rättsväsende. Det har dragit en skugga över rättsväsendet i vårt land som det tar många år att sudda ut. Svenskt rättsväsende tål med andra ord inte en Palmeutredning till.

Herr talman! Jag gör den alldeles egna bedömningen av justitieministerns svar att han liksom denna kammare helt och fullt står bakom rättegångsbalkens regler om förundersökning. Därmed gör han enligt min mening en viktig och också mycket nödvändig markering av hur framtiden kommer att se ut. Bakom denna ståndpunkt står såväl jag som övriga moderater i denna kammare.

Anf. 28 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag har redovisat rättegångsbalkens regler i de hänseenden som nu diskuteras. Det är dessa regler som gäller. Det är inte min eller regeringens sak att tala om hur dessa regler skall tillämpas i ett enskilt fall. Jag har inte tidigare och inte heller i dag gjort det.

Britta Bjelle tar nu upp en rad frågor om mina kontakter med poliser och åklagare under utredningsarbetet. Det är i och för sig märkligt, eftersom dessa frågor har penetrerats mycket ingående i konstitutionsutskottet förra veckan och eftersom de kommer att behandlas av två kommissioner. Min redovisning och regeringens ståndpunkt är således mycket väl kända, bl. a. genom massmedia.

Låt mig ändå, herr talman, göra en kort sammanfattning.

För det första: Jag eller regeringen har inte vid något tillfälle tagit ställning till myndigheternas åtgärder och bedömningar. Det gäller i sakfrågor, och det gäller med ett undantag också i organisatoriska frågor. Jag återkommer strax till undantaget när det gäller organisatoriska frågor. Jag har alltså inte vid något tillfälle tagit ställning till myndigheternas åtgärder eller bedömningar, och jag tänker inte göra det nu heller här i kammaren med anledning av interpellationen eller frågan.

För det andra: Jag har fortlöpande hållit mig informerad om utredningens gång. Det har jag gjort därför att detta är ett mordfall, som rör inte bara regeringens säkerhet utan hela rikets säkerhet. Som normalt i säkerhetsärenden har den informationen införskaffats från polisen – i det här fallet inte som normalt från rikspolisstyrelsen utan från Stockholmspolisen, eftersom det var Stockholmspolisen som handlade ärendet från början. Jag har också i några fall inhämtat information från åklagarna – även då för att informera mig om säkerhetsläget.

För det tredje: Jag har vid tre tillfällen ingripit med anledning av att förutsättningarna för myndigheternas samarbete brast. Jag syftar då på polismyndigheten och åklagarmyndigheten. Vid det tredje av dessa tillfällen beslöt regeringen att lyfta ansvaret från lokal till central nivå.

Nu noterar jag med häpnad att Britta Bjelle anser att jag borde – jag citerar ur hennes interpellation – ha tillkännagivit mitt "otvetydiga stöd" för en av myndigheterna och att jag i stället för att utöva påtryckningar borde ha tagit ställning för den ena av myndigheterna.

Att göra något sådant, herr talman, hade varit att missbruka regeringens befogenheter. Det hade varit att utöva ministerstyre – jag har inte gjort det.

Britta Bjelle säger också att jag borde ha fördelat ansvaret mellan myndigheterna på ett visst sätt. Det är ett annat krav på ministerstyre som Britta Bjelle ställer. Jag upprepar att ansvaret mellan myndigheterna följer av rättegångsbalken. Det är myndigheternas sak att tolka och tillämpa rättegångsbalken.

Anf. 29 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Justitieministern uttalar sig inte om tillämpningen i det enskilda fallet. Jag tänker inte ta upp tillämpningen i det enskilda fallet, men ett faktum är att när enskilda fall spårar ur – jag säger spårar ur – är det utomordentligt väsentligt att regeringen markerar vilka principer som skall

gälla nu och i framtiden. Det har justitieministern gjort här i dag, och även om vi kan tycka att detta är bra, så är det litet väl sent. Skadan är skedd. Det svenska rättsväsendet har i dag internationellt ett ordentligt skamfilat rykte, ett rykte som för några år sedan var tämligen gott.

Efter justitieministerns uttalande i dag kan vi nu arbeta vidare. Vi vet vilka principer som gäller och var regeringen står. Jag tror att det finns all anledning att se optimistiskt på framtiden. Men än en gång: Sverige tål icke ett Palmefall till.

Anf. 30 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Justitieministern säger att han inte tänker uttala sig om det enskilda fallet. Jag tycker för min del att det borde vara rimligt att justitieministern i alla lägen hänvisade till rättegångsbalkens regler. Den främste företrädaren för justitiedepartementet och regeringen när det gäller rättsfrågor måste väl alltid kunna hänvisa till rättegångsbalkens regler och till hur de skall tolkas. Justitieministern har ju själv haft en genomgång av reglerna, och om jag går tillbaka och tittar på förarbetena, kan jag inte någonstans se att det råder delade meningar om hur man skall tolka rättegångsbalkens regler. De är faktiskt ganska klara. Det är snarare tvärtom så att det har utvecklats en dragkamp mellan vissa personer på ett sätt, som inte står i överensstämmelse med hur rättegångsbalkens bestämmelser är utformade.

Tanken bakom min interpellation var att justitieministern här för alla poliser och åklagare i landet klart skulle deklarera: det finns inga andra tolkningar än de som framgår av det justitieministern själv har sagt. Jag tycker justitieministerns sätt att tala i dag på nytt skapar en osäkerhet, om man kan tolka rättegångsbalken på andra sätt än att åklagaren *skall* vara förundersökningsledare när det finns en misstänkt och fallet inte är av enkel beskaffenhet, när det inte finns särskilda skäl och när det inte gäller tvångsmedel. Finns det något annat sätt att tolka rättegångsbalkens regler?

Justitieministern bestrider vidare att några som helst påtryckningar har skett, vilket jag hänvisat till. När jag tog upp frågan med justitieministern om vad som har hänt i Palmeutredningen visade jag bara på att justitieministern genom sitt agerande har medverkat till att skapa den osäkerhet som råder i dag om vem det egentligen är som är förundersökningsledare i ett brottmål. Jag hänvisade till olika exempel. Visserligen sade jag också att justitieministern hade varit med och påverkat en åklagare. Jag har läst i konstitutionsutskottets protokoll, och det framgår av massmedia också, att det var statssekreterare Fälth som ringde till riksåklagaren och sade att man var missnöjd med det beslut som K. G. Svensson hade fattat. Så småningom kallades också K. G. Svensson upp till justitieministern för att försvara detta. Jag tycker emellertid att det viktigaste här är att justitieministern understryker att det inte finns olika tolkningsmöjligheter då det gäller rättegångsbalkens bestämmelser om förundersökningsledarskap.

Anf. 31 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag bestrider bestämt att jag har medverkat till någon oklarhet i de hänseenden som vi diskuterar i dag, och jag bestrider på nytt och

med indignation påståendet att jag skulle ha utövat påtryckningar mot någon myndighet.

Här talas om det "skamfilade rykte" som det svenska rättsväsendet skulle ha fått. Om så är fallet – vilket jag inte vill vitsorda – bottnar detta i vart fall till en del i ett olyckligt gräl mellan två yrkesgrupper inom rättsväsendet som har uppstått under gången av denna utredning. Den debatt som har förts i kammaren upplever jag i stort sett som en fortsättning av det grälet. Den är på det sättet olycklig.

Anf. 32 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Justitieministern säger att justitieministern inte har medverkat till att skapa någon oklarhet på det här området. För att ta enbart uttalandet i Dagens Eko den 7 mars, säger justitieministern att man får tolka vem som skall vara förundersökningsledare från fall till fall. Vad menas med det då? Är inte det att skapa oklarhet? Eller har jag helt missförstått den intervjun, som jag lyssnade till? Jag hoppas att justitieministern i så fall kan förklara sig så att jag begriper vad som menas med "från fall till fall".

Avslutningsvis vill jag bara på nytt läsa innantill ur K. G. Svenssons uttalande i konstitutionsutskottet: "På söndagen fick jag kontakt med förste byråchef Hagelberg och samma kväll med riksåklagaren. Då meddelades det mig att riksåklagaren hade fått klagomål från statssekreterare Fälth som avsåg mitt agerande." Det handlade om hur många konfrontationer man skulle ha med 33-åringen.

Anf. 33 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Justitieministerns allra senaste inlägg gör att jag måste ta till orda igen. Han säger att skadan på svenskt rättsväsende har uppstått genom ett "olyckligt gräl".

Jag är inte beredd att ställa upp på att det får vara på det sättet i en rättsstat som Sverige. Här har vi gammal rättstradition, här har vi regler som har stått bi i många årtionden, och helt plötsligt är det ett olyckligt gräl som gör att vi får skamfilat rykte. Då frågar man sig om inte möjligen ett sådant gräl borde ha undvikits genom att regeringen på ett tidigare stadium hade slagit fast principen i rättegångsbalken.

Herr talman! Får jag också säga att varken jag eller den andra interpellanten, Britta Bjelle, har någon som helst avsikt att skapa ytterligare dåligt rykte.

Var vi i denna kammare skall göra är att försöka klara ut de problem som har förekommit och att se till att lagar och förordningar blir bättre. På det sättet kan rättsordningen bli bättre i framtiden och s. k. olyckliga gräl undvikas.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987

Meddelande om interpellationer

9 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1986/87:L133–L136 till lagutskottet

1986/87:U110–U113 till utrikesutskottet

1986/87:So131–So136 till socialutskottet

10 § Anmälades och bordlades

Propositionerna och skrivelsen

1986/87:105 Träfiberprövning

1986/87:116 Ändring i datalagen

1986/87:122 Ändring i jordförvärvslagen (1979:230), m. m.

1986/87:123 Fortsatt valutareglering, m. m.

1986/87:124 De homosexuellas situation i samhället

1986/87:126 Vissa aktiefrågor för Procordia AB, m. m.

1986/87:127 Fortsatt decentralisering inom högskolan

1986/87:131 Hybrid-DNA-kontrollen

1986/87:135 Ändring i miljöskyddslagen (1969:387) m. m.

1986/87:138 Försäljning av viss fast egendom

11 § Anmälades och bordlades

Skatteutskottets betänkande

1986/87:31 Vissa bostadsbeskattningsfrågor m. m.

Lagutskottets betänkanden

1986/87:17 Inteckning av bostadsrätt

1986/87:18 Äktenskapsbalk m. m. (prop. 1986/87:1)

1986/87:19 Anslag till bokföringsnämnden (prop. 1986/87:100 delvis)

Kulturutskottets betänkande

1986/87:12 Anslag till allmän kulturverksamhet m. m. (prop. 1986/87:100 delvis)

12 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 31 mars

1986/87:216 av *Britta Bjelle* (fp) till justitieministern om ökat rättsskydd för barn i äktenskap mellan svenskar och invandrare, m. m.:

Ett problem som har tilldragit sig allt större uppmärksamhet under senare tid är det ökande antalet fall av olovligt bortförande av barn i internationella förhållanden. Härmed avses framför allt fall då en förälder utan lov för med sig sitt barn till ett annat land i syfte att undanhålla den andra föräldern vårdnaden om barnet. Hit hör emellertid också fall då en förälder håller kvar

barnet i ett annat land efter utgången av en umgängestid eller efter det att domstol har anförtrott vårdnaden om barnet åt den andra föräldern.

Invandringen till Sverige och den ökade rörligheten över gränserna har föranlett att antalet äktenskap mellan svenskar och invandrare har blivit allt större under senare år. Detta har i sin tur gjort det angeläget att stärka rättsskyddet för de barn som föds i dessa förhållanden. Det är därvid särskilt angeläget att motverka att den förälder som inte har vårdnaden om sina barn obehörigen tar med sig barnen till ett annat land.

I Sverige kan en förälder, som har fråntagits ett barn under sådana förhållanden, vända sig till utrikesdepartementet för att få hjälp med att få tillbaka sitt barn. Antalet framställningar om sådan hjälp har emellertid fortlöpande sjunkit, från 35 år 1982 till 13 år 1985. En trolig förklaring till detta är att departementet har begränsade möjligheter att lämna biträde i dessa fall.

I flera av de fall som under senare tid uppmärksammats i massmedia har den utländske mannen ansökt om och erhållit svenskt medborgarskap. Därefter har han obehörigen tagit barnen till sitt f. d. hemland och där lämnat dem till släktingar. Sedan har han återvänt till Sverige. Dessa barn kommer alltså att växa upp utan såväl mor som far. Mannen fortsätter att leva, verka och bo i Sverige. Det förefaller därför angeläget att se till att påföljden skärps för den som obehörigen skiljer barn från sin vårdnadshavare.

Nyligen har det visat sig att domstol tolkat lagstiftningen om egenmäktighet med barn annorlunda än professorer vid juridiska fakulteter i Sverige. Frågan gällde huruvida åtal kunde väckas på nytt för egenmäktighet med barn mot den som fortsätter att trotsa svensk lag och svenska domstolars utslag i vårdnadsprocessen. Även i denna fråga är det angeläget att lagstiftningen är sådan att den har en avhållande effekt då det gäller att olovligen skilja barn från sin vårdnadshavare.

Den förälder som är målsägande i ett mål mot sin f. d. make, vilken är åtalad för att ha tagit barnen till ett annat land, är utsatt för stor psykisk press. Föräldern vars barn finns i utlandet lever med en ständig oro över hur barnet har det och dessutom oro över hur situationen skall utvecklas så att inte den f. d. maken hämnas på barnen på grund av rättegången. De föräldrar som hittills har råkat in i denna situation har varit svenska mödrar.

Mot bakgrund av den beskrivning jag lämnat vore det angeläget att också denna mycket utsatta grupp av kvinnor kunde – i likhet med dem som blir utsatta för våldtäkt – påräkna rättshjälp när de har att uppträda som målsägande i mål mot sin f. d. make.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga justitieministern:

Har justitieministern för avsikt att låta se över lagstiftningen på det beskrivna området för att därigenom stärka rättsskyddet för barn i äktenskap mellan svenskar och invandrare?

Har justitieministern för avsikt att se över bestämmelserna när det gäller rättshjälp, så att också kvinnan som är målsägande i mål angående egenmäktighet med barn kan få stöd och hjälp av en advokat?

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987

1986/87:217 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till arbetsmarknadsministern om hjälp åt vissa asbestskadade:

Meddelande om frågor

Vid riksdagsbehandlingen den 19 mars 1987 av socialutskottets betänkande 1986/87:17 avslogs en moderat reservation, där det begärdes att regeringen skulle pröva möjligheten att förbättra situationen för de asbestskadade vilka fått sin sjukdom konstaterad före den 1 februari 1974.

Riksdagsmajoriteten, socialdemokraterna, folkpartiet och centern, ansåg att frågan borde lösas av arbetsmarknadens parter. Detta har försökts i flera år utan framgång!

Ovan nämnda grupp känner sig sviken och isolerad, samt menar att ingen tar sig an deras problem. Asbestbetingade sjukdomar kan få ett våldsamt och tragiskt förlopp. De som avlider av sjukdomen tillbringar inte så sällan sina sista år med syrgastuber och i syrgastält.

Mot bakgrund av ovan skrivna, vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att situationen för nämnda asbestskadade förbättras?

13 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 30 mars

1986/87:479 av *Berith Eriksson* (vpk) till statsrådet Georg Andersson om familjebegreppet i flykting- och invandrarärenden:

Synen på vad som kan betecknas som "kärnfamilj" är olika i olika länder. Vår definition av familj skiljer sig ofta från den uppfattning som flyktingar/invandrare har.

Jag vill fråga invandrarministern:

Kommer invandrarministern att vidta några åtgärder för att vidga "familjebegreppet" i samband med flykting/invandrarärenden?

1986/87:480 av *Berith Eriksson* (vpk) till statsrådet Bengt Lindqvist om barnomsorgstaxorna:

Ett viktigt skäl till att LO-medlemmarnas barn i liten utsträckning återfinns i den kommunala barnomsorgen är barnomsorgsavgifterna. Taxorna varierar mycket mellan kommunerna och är i många kommuner så konstruerade att de begränsar valfriheten i barnomsorgen.

Jag vill därför fråga statsrådet:

Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att komma till rätta med orättvisorna vad beträffar barnomsorgstaxorna?

den 31 mars

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987

1986/87:481 av *Birgit Friggebo* (fp) till bostadsministern om prövningen av ansökningar om ombyggnadslån:

Meddelande om frågor

Regeringen har beslutat att ombyggnadsverksamheten i Stockholm skall dras ned till 30 % av volymen 1986. Enligt en övergångsbestämmelse skall äldre bestämmelser tillämpas om ansökan om bostadslån kommit in till kommunen före ikraftträdandet, dvs. före den 31 december 1986. Länsbostadsnämnden i Stockholm behandlar inte ansökningar som kommit in före den 31 december 1986 enligt övergångsbestämmelserna utan använder sig av den nya prioriteringsordningen. Vissa sökande får bara besked om att låneansökan vilar.

Vilka åtgärder avser bostadsministern vidta för att låneansökningar som kommit in till kommunen före den 31 december skall behandlas enligt övergångsbestämmelserna i ombyggnadslåneförordningen?

1986/87:482 av *Larz Johansson* (c) till miljö- och energiministern om statens bilavgaslaboratorium:

Statens bilavgaslaboratorium är för närvarande lokaliserat till Studsvik i Nyköpings kommun, där laboratoriet har tillgång till moderna och ändamålsenligt utrustade lokaler.

Enligt uppgift förbereder staten nu en omorganisation av verksamheten från AB Energiteknik i Studsvik till en ny anläggning vid AB Svens Bilprovning inom det redan överhettade Storstockholmsområdet.

Enligt samstämmiga bedömningar av Nyköpings kommun och länsstyrelsen i Södermanlands län bör verksamheten vid bilavgaslaboratoriet vara kvar vid Studsvik, inte minst av sysselsättningsskäl.

Mot denna bakgrund ber jag att få ställa följande fråga till statsrådet:

Är regeringen beredd att vidta några åtgärder för att låta statens bilavgaslaboratorium finnas kvar vid Studsvik?

1986/87:483 av *Maria Leissner* (fp) till statsrådet Georg Andersson om värderingen av dokumentets äkthet vid invandrarverket:

Jag vill fråga invandrarministern vilka åtgärder han avser att vidta med anledning av att invandrarverket uppdrar åt översättare att i strid med god translatorsed värdera dokumentets äkthet i samband med översättningen.

1986/87:484 av *Jan Jennehag* (vpk) till kommunikationsministern om banunderhållet på inlandsbanan:

Inlandsbanan skall vara kvar, enligt regeringens beslut. Detta kan möjligen innebära att banan ligger oanvänd och ändå betraktas som att den finns kvar. För bl. a. persontrafiken på bandelen Sveg-Brunflo finns det anledning till farhågor. Besparingar i banunderhållet diskuteras. Om underhållet uteblir, eller skjuts upp, får det givetvis konsekvenser för banans

standard. Lägre standard betyder att hastigheten måste sänkas, och möjligheten att konkurrera med landsvägstrafiken minskar.

Meddelande om frågor

Gör regeringen något för att banunderhållet på inlandsbanan inte skall eftersättas?

1986/87:485 av *Bertil Måbrink* (vpk) till justitieministern om åtgärder mot vapensmuggling:

Den svenske vapenagenten Karl-Erik Schmitz har delgivits misstanke om delaktighet i grov varusmuggling och, enligt tidningsuppgifter, för att ha förmedlat krigsmateriel i utlandet utan tillstånd av den svenska regeringen. Enligt egna uttalanden har Schmitz fortsatt att organisera sprängämnesleveranser till Iran från olika stater. Detta trots att lagen om tillverkning av krigsmateriel förbjuder sådan verksamhet utan tillstånd av regeringen. Schmitz har inget sådant tillstånd, och det förefaller som om olika ansvariga myndigheter har insett lagbrottet men skyller över ansvaret på varandra.

Avser justitieministern vidta några åtgärder i syfte att förhindra svenska medborgare att förmedla krigsmateriel till krigförande länder?

1986/87:486 av *Bertil Måbrink* (vpk) till utrikesministern om den politiska situationen i Kenya:

Situationen för politiskt oliktankande i Kenya blir alltmer prekär. Regimen i landet har under den senaste tiden ökat förtrycket. Godtyckliga fängslanden och tortyr är de medel som landets styrande president använder för att tysta de röster som kräver respekt för grundläggande demokratiska fri- och rättigheter.

Jag vill fråga utrikesministern:

Har regeringen vidtagit eller tänker regeringen vidta några åtgärder för att påtala för regimen i Kenya dess brott mot mänskliga fri- och rättigheter?

1986/87:487 av *Lars Leijonborg* (fp) till finansministern om upphandlingen av bevakningstjänster för Stockholms tunnelbana:

Rikspolisstyrelsen har hos regeringen begärt dispens från upphandlingsförfordningen i fråga om köp av bevakningstjänster för Stockholms tunnelbana. Rikspolisstyrelsen vill uppenbarligen betala mer än nödvändigt för dessa tjänster genom att utnyttja statliga ABAB.

Jag vill därför fråga:

Kommer regeringen att avslå rikspolisstyrelsens dispensansökan?

1986/87:488 av *Lars Leijonborg* (fp) till statsrådet Bengt Lindqvist om barnomsorg i föreningsregi:

Intresset för barnomsorg i föreningsregi ökar. Enligt gällande regler utgår också statsbidrag till föreningsdrivna daghem. Några dagmammor har velat gå samman i en förening för att själva, utan vinstsyfte, svara för administrationen av sin verksamhet. De anser sig därigenom kunna samarbeta bättre

och slippa en del onödig byråkrati. Den aktuella kommunen har emellertid fått underhandsbesked av socialstyrelsen att statsbidrag inte kan utgå till dagbarnvårdare som inte är kommunalt anställda.

Jag vill därför fråga:

Avser statsrådet att vidta några åtgärder med anledning av socialstyrelsens tolkning av andan i gällande bestämmelser?

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987

Meddelande om frågor

1986/87:489 av *Lars Leijonborg* (fp) till justitieministern om visst privat styrelseuppdrag för överdirektören i rikspolisstyrelsen:

Bevakningen av Stockholms tunnelbana är enligt uppgift det största enskilda bevakningsuppdraget i Sverige. Det upphandlas av rikspolisstyrelsen. Uppdraget ligger för närvarande hos bevakningsföretaget ABAB. I ABAB:s styrelse sitter överdirektören i rikspolisstyrelsen.

Eftersom det inte synes lämpligt att överdirektören i rikspolisstyrelsen sitter i ABAB:s styrelse vill jag fråga om regeringen avser att vidta någon åtgärd.

1986/87:490 av *Ulla Orring* (fp) till bostadsministern om vattenskador i byggnader:

Kostnaderna för vattenskador i byggnader har under de senaste åren stigit kraftigt. Kostnaden för svenska samhället kan för år 1986 uppskattas till ca 2 miljarder kronor. Olägenheterna för många drabbade är mycket stora, och överkänsliga människor som påverkas av bl. a. mögelsporttillväxt får både fysiska och psykiska besvär. Försäkringstagarna drabbas dessutom av så höga försäkringspremier att smärtgränsen i det närmaste torde vara nådd.

Kommer bostadsministern att aktivt medverka till att få ett snabbt och effektivt trendbrott i den mycket olyckliga utvecklingen när det gäller vattenskador i våra byggnader och därför i den nya byggnormen, som kommer i anslutning till PBL, markera viljan och beslutsamheten att vidta åtgärder på detta område?

1986/87:491 av *Göte Jonsson* (m) till socialministern om en blodbank för eget bruk:

Att blod för blodgivning är fritt från HIV-smitta kan inte fastställas med hundra procentig säkerhet. Därför har frågan väckts huruvida egenblodgivning skulle kunna genomföras: En blodbank för eget bruk skulle innebära ökad säkerhet för patienterna. Med anledning av ovanstående vill jag fråga:

Avser socialministern vidta sådana åtgärder att egenblodgivning blir möjlig?

1986/87:492 av *Ingela Mårtensson* (fp) till justitieministern om åtgärder mot hot och nedtystningsförsök i ärenden om vapensmuggling:

I en rapport redogör Svenska Freds- o. Skiljedomsföreningen (SFSF) för "Hot och nedtystningsförsök i samband med utredning av uppgifter om

Prot. 1986/87:98
31 mars 1987

Meddelande om frågor

regeringsgodkänd vapensmuggling till Iran 1973-75". Det är en ryskig redovisning.

En resursstark och välorganiserad grupp har under lång tid utsatt SFSF:s tre viktigaste uppgiftslämnare för mordhot och andra nedtystningsförsök. Syftet har varit att förhindra de inblandade uppgiftslämnarna att framträda.

Det är viktigt att alla fakta kan klarläggas utan att inblandade personer skall hotas till livet. Sådana inslag måste starkt motarbetas i en öppen demokrati.

Jag vill med hänsyn till ovanstående ställa följande fråga:

Avser justitieministern att vidta några åtgärder med anledning av den situation som ovan beskrivits?

1986/87:493 av *Anne Wibble* (fp) till statsrådet Bengt K. Å. Johansson om s. k. extrapriser:

Enligt uppgifter i pressen anser jordbruksministern att det är "otillfredsställande" att vissa varor till stor del säljs till s. k. extrapriser.

Det finns i dag redan en prisreglering som bestämmer ett högsta pris för en vara. Extrapriser är emellertid lägre än dessa, och det är ännu tillåtet för handeln att sänka priserna. Jag anser att detta är ett naturligt inslag i konkurrensen och bra för konsumenterna.

Jag vill fråga pris- och löne ministern om regeringen ämnar vidta några åtgärder för att förbjuda prissänkningar med s. k. extrapriser.

14 § Kammaren åtskildes kl. 16.47.

In fidem

OLOF MARCUSSON